

Куліш Микола Гурович

Біографічна довідка

Микола Гурович Куліш — український драматург, публіцист, театральний, громадський та культурний діяч.

Народився в с. Чаплинка (нині смт Херсонської обл.) в родині селянина-бідняка. З раннього дитинства наймитував. Закінчив сільську школу, з 1905 р. навчався в Олешківській чотирикласній школі. З 1908 р. — в місцевій приватній гімназії, де почав писати сатиричні вірші і п'єсу "На рыбной ловле" (1913). Прагнув поступити в університет, але для цього потрібно було скласти в державній гімназії іспити на атестат зрілості (склав їх екстерном в 1914 р. у Тбілісі). Але вчитися в університеті не довелося. У серпні 1914 р. почалася Перша світова війна, і М. Куліш мобілізований до російської армії. Закінчивши 1915 р. Одеську школу прапорщиків, воював на передовій; отримав чин штабс-капітана, поранений і контужений.

У 1917-1921 рр. Микола Куліш був учасником революційних подій і громадянської війни в Україні. З 1918 р. — голова Ради робітників і солдатських депутатів в Олешках, у 1919 р. — член Дніпровського політвиконкому і завідувач повітнарусвітою, з 1920 р. — начальник штабу військ Червоної армії. Член КП(б)У (з 1919 р.). З 1921 р. — на цивільній службі в наросвіті, з кінця 1922 р. — інспектор шкіл в Одесі. З 1925 року жив у Харкові.

У 1926-1931 рр. — голова Українського товариства драматургів і композиторів. Член Спілки пролетарських письменників "Гарт" (згодом Вільна академія пролетарської літератури), у 1926-1928 рр. — її президент.

Поява першої п'єси М. Куліша "97" (1924) стала гучною подією в українській літературі. Від неї, за словами А. Луначарського, "гриміла вся Україна". Прем'єра відбулася 1924 р. у Харківському театрі ім. І. Франка, де режисером і виконавцем головної виступив актор і режисер Г. Юра. Після тріумфального успіху М. Куліша запрошують на посаду інспектора Наркомосу УСРР. "97" разом з наступними п'єсами — "Комуна в степах", "Прощай, село", опублікованої під назвою "Поворот Марка", — складала трилогію про життя пореволюційного села.

Переїзд до столиці спричинив справжню революцію в творчості М. Куліша. Тут він зблизився з М. Хвильовим, Л. Курбасом, М. Яловим та ін. діячами української культури. Учасник театального диспуту 1929 р., М. Куліш завзято боронив Леся Курбаса від нападів партійних критиків.

Гострою сатирою на радянську владу були п'єси "Отак загинув Гуска" (1925), "Хулій Хурина" (1926) і "Зона" (1926). А найвище досягнення драматурга — твори, поставлені в театрі "Березіль": "Народний Малахій" (1928), "Мина Мазайло" (1929), "Маклена Граса" (1933) і "Патетична соната" (остання також була поставлена у 1931 р. О. Таїровим в московському Камерному театрі).

У 1934 р. М. Куліш був виключений з партії як контрреволюціонер і того ж року

заарештований. За звинуваченням у належності до Всеукраїнського боротьбистського терористичного центру засуджений до 10 років ув'язнення з суворою ізоляцією, яке відбував на Соловках. Хворий на туберкульоз, позбавлений права на прогулянки і медичну допомогу, М. Куліш був страчений в урочищі Сандормох поблизу м. Медвеж'єгорськ (Карелія, РФ) за вироком особливої трійки УНВС Ленінградської обл.

Реабілітований 4 серпня 1956 р. за відсутністю складу злочину.